

OP EN POLDER

Streekeigen bebouwing en beplanting in het buitengebied
van IJsselmonde

*Heeft u bouw- of verbouwplannen in het buitengebied van
IJsselmonde?
Lees dan in deze folder wat u kunt doen om de bijzondere
landschappelijke kwaliteiten in dit gebied te behouden en te
versterken.*

Samen bouwen aan het landschap

In IJsselmonde werken we aan een aantrekkelijk landschap. Bij ontwikkelingen in het buitengebied streven we er naar om de beleving en het poldergevoel in stand te houden en waar mogelijk een stukje te versterken. Wie goed kijkt ziet dat het buitengebied een palet biedt met verschillende landschappen; vanaf een dijk is de beleving van het landschap heel anders dan midden in de polder. Dat zien we ook terug in de bebouwing en beplanting van het erf; bebouwing in de polder is anders dan bebouwing langs een dijk. Deze verschillen vertellen iets over de plek, en hangen samen met de ontstaanswijze van het landschap.

Omdat we trots zijn op onze polders en dijken, zien we graag dat nieuwe ontwikkelingen aansluiten bij de kenmerken van de plek. Met deze folder bieden we een handreiking om ontwikkelingen in polders zo goed mogelijk in te passen. Zo kan u ook bijdragen aan een aantrekkelijk landschap wanneer u in het buitengebied woont of werkt.

Ontstaansgeschiedenis Op het eiland IJsselmonde vinden we een afwisselend landschap met polders en dijken, omgeven door rivieren. Voordat er dijken waren hadden de rivieren vrij spel, en overstroomde het land regelmatig. Nadat de dijken waren aangelegd konden nieuwe polders in gebruik worden genomen en kwam er permanente bewoning, in het begin vooral langs de dijken. Daarmee zijn de dijklinten duidelijke sporen van het ontstaan van de polders.

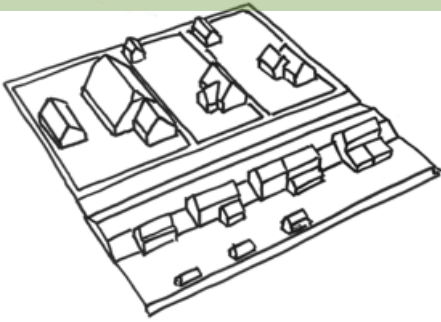

Wat kenmerkt de open polders?

Op een aantal plekken is het agrarische en meer grootschalige open polderlandschap nog aanwezig. Hier kan je de leegte, de wind en de luchten nog ervaren. Hier heb je nog uit- en overzicht. De bebouwing, van oudsher in de vorm van boerenerven met grotere boerderijen en schuren, bevindt zich aan de randen onderaan de dijklinten of langs de lange polderwegen. In het open landschap vormen deze met bomen omzoomde erven groen eilandjes in een zee van ruimte.

Polderwoningen en poldererven zijn passende bebouwingsvormen in het open polderlandschap. De keuze voor een individuele polderwoning of voor de collectieve grootschalig opzet van een poldererf, met hoofdgebouw (woning/boerderij) en bijgebouwen (schuren/schuurwoningen), is mede afhankelijk van de plek. De polderwoningen vind je vooral aan de dichter bebouwde dubbellinten, aan de randen van polders, tegen de dijken aangeplakt. De poldererven liggen veelal midden in de open polder, aan de wegen die daar dwars door heen lopen. De erven liggen op ruime afstand van elkaar.

Algemene tips voor bouwen in het landschap

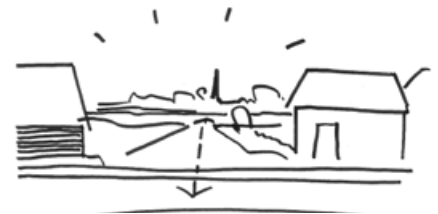
Houd de bebouwing eenvoudig

Gebouwen in het buitengebied hebben 1 bouwlaag met daarop een eenvoudige, maar beeldbepalende kap.

Erfbeplanting is beeldbepalend

Door de erfbeplanting liggen de gebouwen minder prominent, min of meer verscholen, in het landschap.

Zorg voor zicht op het landschap

Houd rekening met de positie van gebouwen en de organisatie van het erf, zodat het landschap zichtbaar blijft.

Bouwen in het landschap

Landschappelijke inpassing

In het buitengebied staat het landschap centraal. Nieuwe ontwikkelingen moeten daarom zorgvuldig worden ingepast. Dat betekent dat de bebouwing niet te opvallend mag zijn, en er uit ziet alsof het gebouw ook echt op die plek thuis hoort. Beplanting speelt daarbij een heel belangrijke rol. In het landelijk gebied hoort een typisch landelijke architectuur, met een erfinrichting en beplanting die past bij de streek.

De basis opzet van het erf

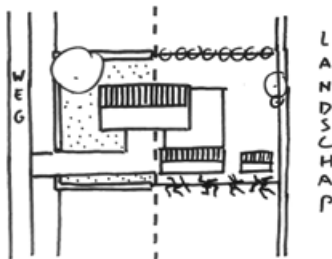
Het erf heeft altijd een verdeling in 'voor' en 'achter'. Aan de voorzijde bevindt zich de mooie kant met een siertuin of moestuin. 'Achter' is de functionele kant waar gewerkt wordt. Deze kant is veel meer een onderdeel van het landschap.

Volg de richting van het landschap

Geef gebouwen een richting en volg daarbij het landschap.

Het erf staat centraal

Het erf is een compositie van bebouwing en beplanting, waarbij het voorerf representatief is en het achtererf vooral functioneel.

Houd rekening met hiërarchie

Bebouwing dicht bij de dijk of weg is het visitekaartje van het landschap. Verder het landschap in is de bebouwing lager, informeler en onopvallend.

Algemene tips voor uw erf

Verharding Probeer niet meer verharding toe te passen dan echt noodzakelijk is.

Verlichting Besteed aandacht aan de verlichting. Plaats de verlichting zo laag mogelijk bij de grond, en probeer overvloedige verlichting te vermijden.

Hekwerken Probeer in plaats van hekwerken zoveel mogelijk beplanting toe te passen. Als hekwerken echt noodzakelijk zijn, kunnen deze gecombineerd worden met hagen, zodat ze minder opvallen in het landschap.

Beplanting Het erf is een compositie van bebouwing en beplanting. Denk dus steeds aan beide tegelijkertijd.

Reclame Probeer reclame zo eenvoudig mogelijk te houden. Liefst geen verlichting, geen felle kleuren en niet te groot. Daarmee is reclame nooit te groots of schreeuwerig, maar past deze bij de bebouwing en het landschap.

Parkeren Zorg voor voldoende parkeerplekken op de kavel, zoveel mogelijk uit het zicht.

Aantrekkelijk voor dieren Tref voorzieningen en/of gebruik plantsoorten die voor dieren aantrekkelijk zijn. Vooral struiken waar noten (hazelaar) of bessen (Gelderse roos, sleedoorn) in zitten zijn aantrekkelijk voor dieren. Ook met nestkasten en takkenhopen creëert u een plek voor dieren.

Beplanting op het erf

Uw tuin als onderdeel van het landschap

U kunt bijdragen aan een aantrekkelijk landschap door uw erf zorgvuldig in te richten en te kiezen voor streekeigen beplanting. Coniferen horen bijvoorbeeld niet thuis in het landschap van IJsselmonde. Een kastanje of eik daarentegen is een verrijking voor het landschap.

De voorkant bepaalt het aanzicht van het erf, en gezamenlijk vormen de erven het eerste aanzicht van de dijk of polder. Aan de voorzijde vinden we bijvoorbeeld een boomgaard, moes- of siertuin, leilindes om de woning koel te houden en een grote solitaire boom zoals een walnoot of paardekastanje. De verharding beslaat een veel kleiner oppervlak dan het groen. Het voorerf wordt meestal ontsloten met een mooi vormgegeven lage haag.

Aan de achterzijde is de beplanting vaak vooral functioneel. Zo is er vaak beplanting die de wind tegen moet houden (windsingel) en privacy moet bieden. Vanuit het landschap gezien is deze beplanting ook van grote waarde omdat het een kader vormt rond de gebouwen op het erf, waarbij ook activiteiten worden afgeschermd. Beplanting op de kavelgrens aan de achterzijde is vaak ook hoger, losser en gevarieerder dan aan de voorzijde van het erf. Een erfafscheiding met beplanting heeft in alle gevallen de voorkeur boven hekken, schuttingen en muren.

Bebouwing en beplanting horen bij elkaar

Het is niet de bedoeling om beplanting te gebruiken om gebouwen achter te verstoppen, de beplanting en gebouwen vormen samen een compositie. Hoge bomen zijn hiervan een goed voorbeeld, deze zijn al vanaf grote afstand zichtbaar en maken dat uw erf niet 'kaal' in het landschap ligt. Probeer ze aan de oostzijde van uw erf te planten, zodat u 's avonds niet in de schaduw van deze bomen zit.

Welke beplanting is streekeigen?

Streekeigen beplanting komt van oorsprong voor in het landschap van IJsselmonde en is bovendien bijzonder waardevol voor de natuur in de omgeving. Streekeigen beplanting is goed aangepast aan de omstandigheden van ons klimaat, en is ook bestand tegen veel ziekten en plagen. Probeer de aanleg van schuttingen, coniferen en andere niet-inheemse beplanting zoveel mogelijk te beperken.

Bomen

Veldesdoorn	<i>Acer campestre</i>
Gewone esdoorn	<i>Acer pseudoplatanus</i>
Paardekastanje	<i>Aesculus hippocastanum</i>
Zwarte els	<i>Alnus glutinosa</i>
Haagbeuk	<i>Carpinus betulus</i>
Gewone beuk	<i>Fagus sylvatica</i>
Gewone es	<i>Fraxinus excelsior</i>
Zwarte walnoot	<i>Juglans nigra</i>
Okernoot	<i>Juglans regia</i>
Wilde kamperfoelie	<i>Lonicera periclymenum</i>
hoogstamfruitbomen	<i>Pit en steenvruchten*</i>
Gewone plataan	<i>Platanus x acerifolia</i>
Witte Abeel	<i>Populus alba</i>
Grauwe abeel	<i>Populus canescens</i>
Euramerikaanse populier	<i>Populus euramericana</i>
Zwarte populier	<i>Populus nigra</i>
Ratel populier	<i>Populus tremula</i>
Westamerikaanse Balsempopulier	<i>Populus trichocarpa</i>
Prunus: zoete kers	<i>Prunus avium</i>
Zomereik	<i>Quercus robur</i>
Schietwilg	<i>Salix alba</i>
Kraakwilg	<i>Salix fragilis</i>
Bittere wilg	<i>Salix purpurea</i>
Zomerlinde	<i>Tilia cordata</i>
Grootbladige zomerlinde	<i>Tilia platyphyllos</i>
Zilverlinde	<i>Tilia tomentosa</i>
Hollandse linde	<i>Tilia x vulgare</i>

Struiken

Gele kornoelje	<i>Cornus mas</i>
Rode kornoelje	<i>Cornus sanguinea</i>
Hazelaar	<i>Corylus avellana</i>
Eenstijlige meidoorn	<i>Crataegus monogyna</i>
Wilde kardinaalsmuts	<i>Euonymus europeus</i>
Wilde liguster	<i>Ligustrum vulgare</i>
Prunus: sleedoor	<i>Prunus spinosa</i>
Wegedoor	<i>Rhamnus catharticus</i>
Zwarte bes	<i>Ribes nigrum</i>
Aalbes	<i>Ribes rubrum</i>
Roos, honds	<i>Rosa canina</i>
Roos: egelantier	<i>Rosa rubiginosa</i>
Wilg, amandel	<i>Salix triandra</i>
Wilg, kat	<i>Salix viminalis</i>
Vlier, gewone	<i>Sambucus nigra</i>
Roos, gelderse	<i>Viburnum opulus</i>

*fruitsoorten geschikt voor kleigronden:

Appels

Present van engeland	Avezaathse kapel
Reinette van ekenstein	Besy van schonauwen/
Zoete bloemee	wintervijg
Zoete campagner	Kleipeer/winterjan
Zoete kroon	Oomskinderpeer
	Roem van altena

Peren

Avezaathse kapel
Besy van schonauwen/
wintervijg
Kleipeer/winterjan
Oomskinderpeer
Roem van altena

Tuinontwerp

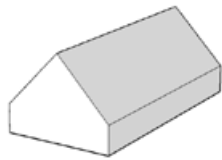
Het is aan te raden om een inrichtings- en beplantingsplan te maken. Daarbij is het goed om te bedenken wat u met een goed beplantingsplan kunt bereiken. Denk bijvoorbeeld aan begrenzing van ruimten binnen het erf, maar ook waar u zon of juist schaduw wilt, en op welke plek beplanting de wind tegen kan houden.

Aandacht voor natuur

Op eenvoudige wijze kunt u met de inrichting van uw erf een bijdrage leveren aan de biodiversiteit. Bijvoorbeeld door te kiezen voor inheemse, streekeigen beplanting en door zo min mogelijk verharding aan te brengen. Ook van een poel of een vijver kunnen veel planten en dieren profiteren, bij voorkeur met een brede, flauwe oever. De meeste natuurwaarde ontstaat als ze op een zonnige open plek ligt.

Bebouwing in de polder

polderwoning

Gebouwen zijn vormgegeven als eenvoudige heldere volumes

Individuele toegang tot de kavel via een eigen bruggetje is kenmerkend in de polder

De bebouwing heeft één bouwlaag met een kap (type zadeldak)

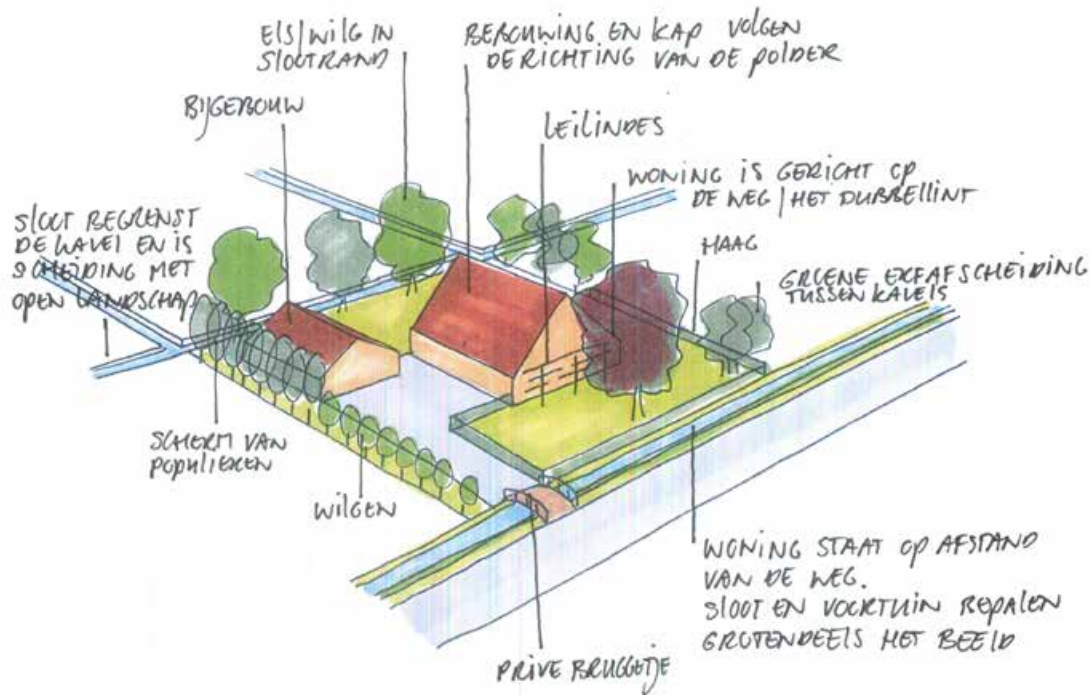
Het hoofdgebouw staat op enige afstand waardoor het de voortuin beeldbepalend is

Karakteristiek

- De bebouwing is ondergeschikt aan het landschap
- Individuele bebouwing in de polder, aan een dubbellint of polderweg
- De (korrelgrootte van een) polderwoning is/ oogt groter dan een dijkwoning. Bijgebouwen zijn daarom eventueel onderdeel van het volume van het hoofdgebouw
- Ondanks sterke onderlinge overeenkomsten is elk gebouw uniek, er wordt niet seriematig gebouwd
- Gebouwen zijn vormgegeven als eenvoudige en heldere volumes

Positie en oriëntatie

- Het hoofdgebouw is georiënteerd op het dubbellint/ de weg. Bijgebouwen staan achter de voorgevellijn van het hoofdgebouw
- Het hoofdgebouw staat op enige afstand van de dubbellint/weg, waardoor het beeld grotendeels door de voortuin wordt bepaald
- De positie van de bebouwing op de kavel is zorgvuldig gekozen, met aandacht voor de beleving van en zicht op en over het landschap
- De richting van de hoofd- en bijgebouwen volgt de polderverkaveling, haaks op de weg

Kap en bouwhoogte

- De bebouwing bestaat uit één bouwlaag met eEn kap
- De kap heeft dezelfde richting als het landschap
- De kap is beeldbepalend (dakhelling)
- Het type kap, de grootte en hoogte van de kap passen bij de sfeer, maat en schaal van het landschap
- Dakkapellen ogen als een toevoeging, de nok en randen van het dak zijn altijd zichtbaar
- Type kap: zadeldak

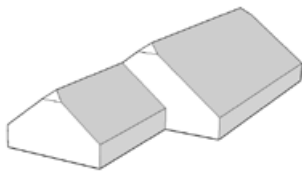
Materiaal- en kleurgebruik

- Polderwoningen zijn doorgaans van baksteen, eventueel gecombineerd met houten delen. De kap bestaat uit keramische pannen

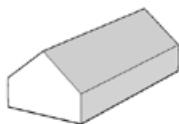
Organisatie kavel

- Kenmerkend is de individuele toegang tot kavel via een eigen bruggetje over de sloot die de dijkzone begrenst
- Er wordt op eigen terrein geparkeerd
- Geparkeerde auto's staan achter de voorgevellijn, zoveel mogelijk uit het zicht
- Opslag en vuilcontainers hebben een plek op eigen terrein, zoveel mogelijk uit het zicht

Bebouwing in de polder

polderboerderij

schuurwoning-ensemble

Gebouwen zijn vormgegeven als eenvoudige heldere volumes

De positie van de bebouwing is zorgvuldig gekozen, met aandacht voor beleving en zicht op het landschap

De bebouwing heeft één bouwlaag met een kap (type zadeldak)

Bij meerdere gebouwen op een erf toont de bebouwing onderlinge samenhang en hiërarchie

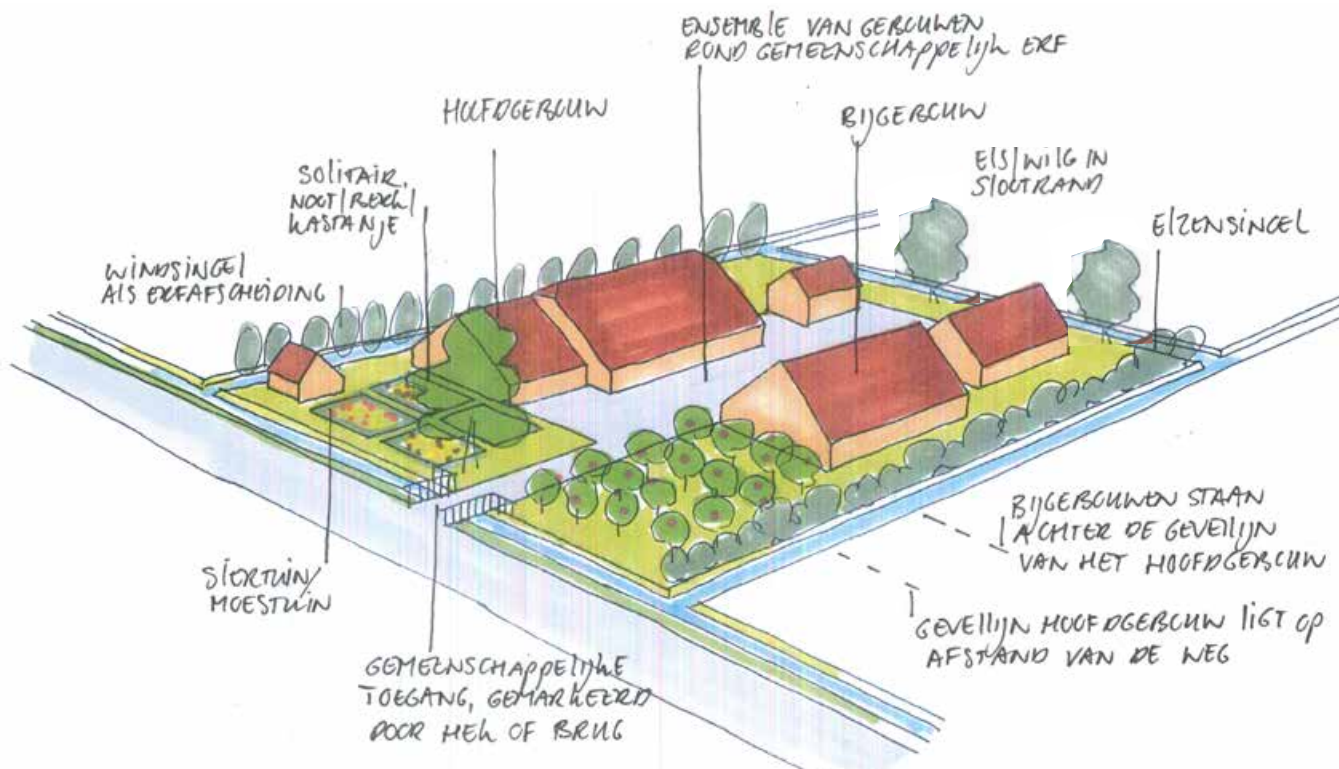
Karakteristiek

- Een poldererf bestaat uit een ensemble van gebouwen rondom een gemeenschappelijk erf
- De bebouwing bestaat uit maximaal 1 hoofdgebouw (boerderij) en eventueel een of meerdere bijgebouwen (schuurwoningen, kap- wagenschuren, stook- en zomerhuisjes)
- De korrelgrootte van de bebouwing is groter dan die van de polderwoning. Zowel een boerderij als een woonschuur kan uit meerdere ruimte voor ruimteenheden bestaan

- De architectuur van hoofdgebouw en bijgebouwen is op elkaar afgestemd, de gebouwen zijn familie van elkaar. (bijvoorbeeld overeenstemming in kleur- en materiaalgebruik, kapvorm, gevelontwerp)

Positie en oriëntatie

- De richting van de hoofd- en bijgebouwen volgt de richting van de polder en staat haaks op de weg
- Het hoofdgebouw is georiënteerd op de weg en staat op enige afstand van de

weg, waardoor de voortuin grotendeels het beeld bepaalt

- De positie van de bebouwing op de kavel is zorgvuldig gekozen, met aandacht voor de beleving van en zicht op en over het landschap
- De bijgebouwen staan achter de gevellijn van het hoofdgebouw, met uitzondering van het zomer-/ stookhuisje

Kap en bouwhoogte

- De bebouwing bestaat uit 1 bouwlaag met een forse kap
- Type kap: zadeldak, kenmerkend zijn de wolfseinden die (alleen) worden toegepast bij de schuren (bijgebouwen)

Materiaal- en kleurgebruik

- De boerderij is doorgaans van metselwerk al dan niet gecombineerd met houten delen. De kap is vaak bedekt met keramische pannen, soms met riet. De schuren zijn of van baksteen of van houten delen

Organisatie kavel

- Hoofd- en bijgebouwen zijn georganiseerd rond een gemeenschappelijk erf
- Kenmerkend is de gemeenschappelijke toegang tot het erf, die verbijzonderd wordt door een hek of een bruggetje
- Er wordt op eigen terrein geparkeerd, bij voorkeur uit het zicht, bijvoorbeeld in een gemeenschappelijke kap- of wagenshuur

Erf in de polder

Gebruik beplanting die aantrekkelijk is voor dieren

Pas niet meer verharding toe dan noodzakelijk is

Probeer in plaats van hekwerken zoveel mogelijk beplanting toe te passen

Probeer van het erf een groen eilandje te maken in een zee van ruimte

Gebruik sloten als erfgrens, eventueel in combinatie met bomen of struiken

Erven hebben een mooie voorkant met een functionele achterkant

Wat te planten in de polder?

HOUTWAL EN HOUTSINGEL: els, eik, es, berk, beuk en meidoorn

FRUITBOMEN/ BOOMGAARD: hoogstam- of laagstam fruitbomen met appel, peer, pruim, noot of kers

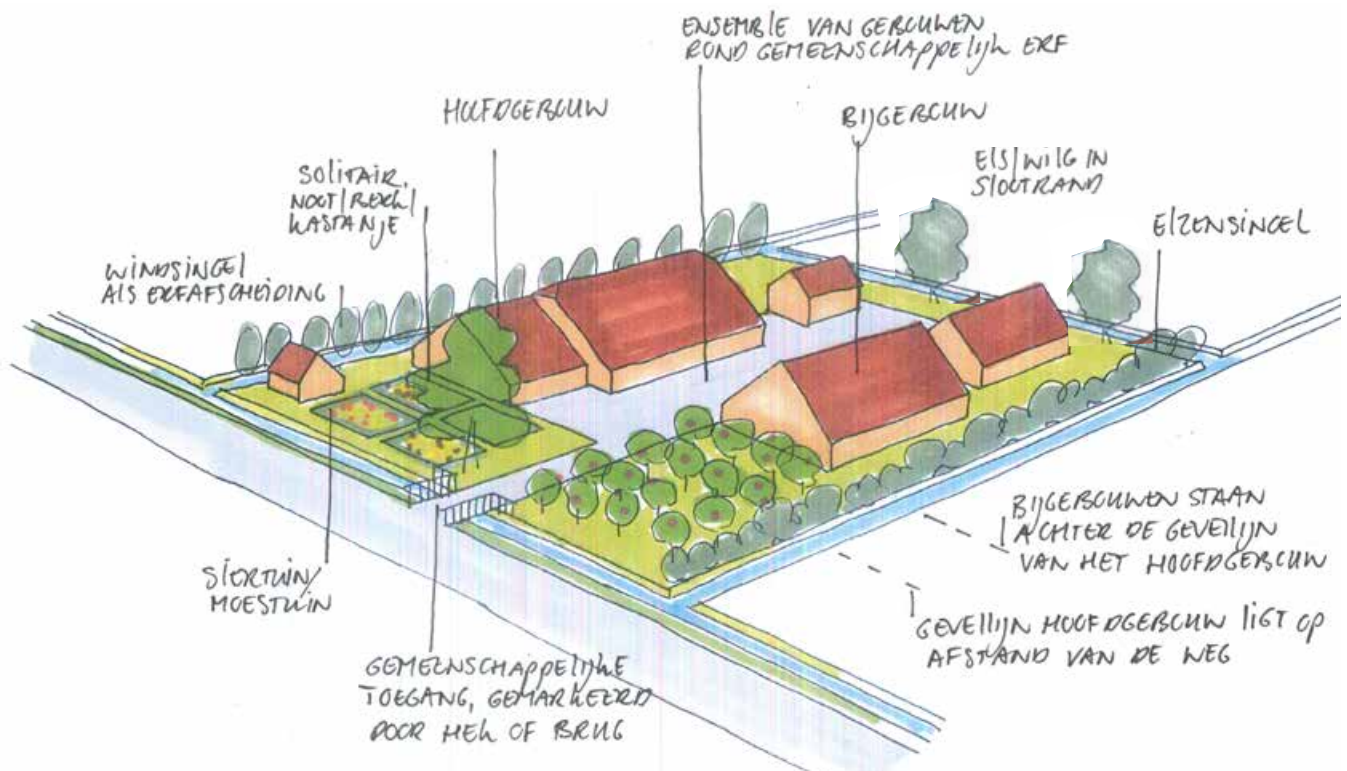
VOORTUIN: leilindes, haag

HAAG ROND OF BIJ DE VOORTUIN: beuk, haagbeuk, liguster

HAAG BIJ DE BOOMGAARD: meidoorn, veldesdoorn

STRUIKEN: katwilg, amandelwilg, rode kornoelje, sleedoorn, hazelaar, hondsroos, gelderse roos, wilde kardinaalsmuts, wegedoorn, zwarte bes, aalbes,

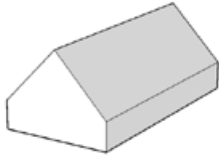
SOLITAIRE BOOM: walnoot, paardenkastanje, okkernoot, rode beuk

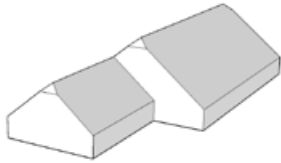
Erfinrichting en beplanting in de polder

- Het erf is een compositie van bebouwing en beplanting. Denk dus steeds aan beide tegelijkertijd.
- Houd beplanting in deze zone overwegend laag, maak gebruik van fruitbomen en hagen (tuinbeplanting) of informeler, met de knotbomen en riet (landschappelijke beplanting)
- Denk bij de inrichting van de tuin aan de sfeer van moestuinen en boomgaarden. Richt de ruimte overwegend landschappelijk en informeel in
- Gebruik grote (formeel) bomen als uitzondering, bijvoorbeeld om een bijzondere plek aan het water te accentueren
- Maak het water vanaf de dijk zoveel mogelijk zichtbaar. Gebruik de sloten op de erfgrans om het water richting de dijk te leiden. combineer dit eventueel met een aanlegplek of insteekhaventje
- Een aanlegplaats of insteekhaventje ligt altijd op eigen terrein
- Beplant de oeverzijde met riet, met het oog op privacy en om een rommelig beeld vanaf het water tegen te gaan

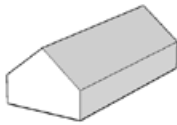
Beelden en inspiratie

polderwoning

(Vlaamse schuur) boerderij

schuurwoning

beukhaag

ligusterhaag

meidoornhaag

veldesdoornhaag

10

11

12

15

16

17

20

solitaire beuk

De foto's in deze folder zijn voor een groot deel gemaakt door de opstellers. Dit geldt niet voor de genummerde foto's. De fotoverantwoording/bronvermelding van deze inspirerende voorbeelden vindt u hieronder:

1. Natuur in de tuin. Foto: Marijke Lutz
2. Gorate Garantwoningen - Landelijke woning – bron: www.gorate.nl
3. Polderwoning in IJzendijke - bron: www.zeelandhome.nl
4. Schuurhuis, Donderen – Architect: Aat Vos Architecten – bron: www.interdijk.nl
- 5,6 Beelden uit boek: Linten in de leegte, uitgave van Gemeente Montfoort
7. Vlaamse schuurboerderij in Ridderkerk - bron: www.rijksmonumenten.nl
8. Woning, bouwstijl landelijk – bron: www.bouwgroephuiske.nl
9. Polderwoning Lindtsedijk – bron: beeldkwaliteitplan Lindtsedijk, Enno Zuidema Stedebouw
10. Polderwoning – bron: www.gildegarant.nl
11. Landelijke villa Oud Alblas – Architect Bongers Architecten bna – bron: www.bongersarchitecten.nl
12. Woning – bron: www.brummelhuis.nl
13. Schuurboerderij Lagendijk, Ridderkerk – bron: www.rialtobouwadvies.nl
14. Schuurboerderij Oudelande, Ridderkerk – foto: Annemieke Punter
15. Schuurhuis, Donderen – Architect: Aat Vos Architecten – bron: www.interdijk.nl
16. Woonboerderij Bergambacht – Architect: No Label – bron: www.dearchitect.nl
17. Woonboerderij – Architect: Architectenbureau Drijvers Oisterwijk.v. – bron: www.drijvers-oisterwijk.nl
18. Schuurwoning – Architect: Cor Kalfsbeek Architectuur BNA – bron: www.corkalfsbeek.nl
19. Schuurwoning, Lochem – foto: Frits Punter
20. Schuurhuis, Westzaan – Architect: FKG Architecten Aan De Zaan – bron: www.fkg.nl

Voor meer informatie over regels, procedures en vergunningen:

Gemeente Barendrecht

Tel: 14 0180

www.barendrecht.nl

Gemeente Ridderkerk

Tel: 0180-451234

www.ridderkerk.nl

Gemeente Zwijndrecht

Tel: 14 078

www.zwijndrecht.nl

Gemeente Hendrik-Ido-Ambacht

Tel: 14 078

www.h-i-ambacht.nl

Gemeente Albrandswaard

Tel: (010) 506 11 11

www.albrandswaard.nl

De landschapstafel IJsselmonde vindt zijn oorsprong in het Deltapoort programma. In 2012 heeft de stuurgroep van dit programma de Gebiedsvisie Deltapoort 2025 vastgesteld. Het doel bij de uitvoering van deze visie is: het gebied IJsselmonde te ontwikkelen tot een aantrekkelijk gebied waar met plezier en tevredenheid wordt gewoond, gewerkt en gerecreëerd.

Verschillende ondernemers, maatschappelijke organisaties en overheden hebben hier zich afgelopen jaren al voor ingezet. Onder andere binnen de thema's groen, recreatie, toerisme, bereikbaarheid, routenetwerk en bedrijvigheid.

Kijk voor meer inspiratie, achtergronden en informatie op www.mooijssselmonde.nl en op www.groenijssselmonde.nl

Uitgave: Landschapstafel IJsselmonde | Opgesteld door: BAR-organisatie afdeling Ruimte (stedenbouw), WolfLandschap, Bureau Mentink | Januari 2016